

Villreinnemnda for Forollhogna

Referat fra møte 4.februar 2020, kl 1200-1430, Dombås

03/20 Kvalitetsnorm for villrein

Sekretariatet viser til Miljødirektoratets gjennomgang av prosjektet og forslaget til gjennomføring på oppstartsamlinga. Alle dokumenter finnes på [kvalitetsnorm villrein](#).

Praktisk gjennomføring av kvalitetsnormen

Fylkesmannen i Innlandet skal gi egen uttalelse, og vi legger også fram saken for nemdene for Forollhogna og Rondane-Sølnkletten. Generelt meiner vi i sekretariatet at det for legitimiteten til kvalitetsnormen er viktig at normen resulterer i konkrete tiltak i villreinområdene, ikke «bare» kunnskapsinnhenting. Tida fra tilstandsvurderinger, via påvirkningsanalyser, tiltaksplan, bevilgninger og fram til konkrete tiltak vil være ei utfordring. Erfaringene fra arbeidet med kvalitetsnorm for villaks er at det kan ta relativt mange år fra det er fastsatt en kvalitetsnorm til det foreligger vedtatte tiltaksplaner. Kvalitetsnorm for ville bestander av atlantisk laks blei vedtatt i september 2013. Tiltaksplaner er per januar 2020 fortsatt ikke vedtatt, men er til behandling i departement. Et slikt tidsløp på tiltaksplaner vil delvis «undergrave» formålet med kvalitetsnormen og i praksis føre til at den får liten funksjonell betydning utover å bidra med informasjon om tilstand. Det bør derfor fastsettes tidsrammer for når eventuelle tiltaksplaner skal være ferdige.

Tilstandsvurderinger av villreinområdene er foreslått hvert femte år. Det bør endres til hvert fjerde år, og slik at nye tilstandsvurderinger kommer tidlig i funksjonsperioden for politiske utvalg som kommunestyre, fylkesting, nasjonalparkstyre og villreinnemnder. Tilstandsvurderingene vil da få en viktig funksjon også ved å skape politisk oppmerksomhet om villreinutfordringene.

Miljødirektoratet vil ikke ha med forvaltninga i ekspertgruppe som skal følge opp videre. Ekspertgruppa som har foreslått kvalitetsnormen har sterk overvekt av biologisk kompetanse. Arealbruk og forstyrrelser vil fortsatt være sentrale påvirkningsfaktorer framover, og det må derfor inn bedre kompetanse på lokal arealforvaltning og beslutningsprosessene bak alle vedtak om inngrep og forstyrrelser.

I høringsnotatet vises det til at både i arbeidet med påvirkningsanalyser og tiltaksplaner skal det knyttes kontakt med lokale fagpersoner og ressurspersoner som kjenner forholdene i det aktuelle fagmiljøet godt. Dette er viktig. I påvirkningsanalysen blir det sentralt å stille de riktige spørsmålene, og lokalkunnskap vil da ofte være nødvendig, særlig på arealsida. Det nasjonale overvåkingsprogrammet for hjortevilt og forskningsprosjekter i regi av Norsk institutt for naturforskning har så langt vært sett som ei støtte for rettighetshavernes forvaltning. Det er derfor uheldig om kvalitetsnormen blir oppfatta som ei sentralisering og «degradering» av lokal forvaltning.

For Forollhogna sin del vil sekretariatet legge til at området kommer godt ut de fleste målepunkt, og de lokale bekymringene om synkende vektor gir ikke utslag på trafikklyset. Vi er generelt skeptiske til nytten av analysene om arealbruk i kvalitetsnormen, og er spent på om de fanger opp endringene i reinens områdebruk.

Sekretariatets forslag til vedtak

Villreinnemnda for Forollhogna mener det er positivt at det nå etableres et felles kunnskapsgrunnlag for forvaltningen av de nasjonale villreinområdene.

Uavhengig av miljøkvalitetsnormen savnes det tydeligere nasjonale, bevaringsbiologiske vurderinger om forsvarlige bestandsstørrelser innenfor dagens villreinområder, som grunnlag for nemndas godkjenning av bestandsplaner og fellingskvoter.

Høringsnotatet slår fast at den største utfordringen i villreinforvaltninga er å sikre villreinens leveområder. Nemnda mener at miljøkvalitetsnormen ikke er et godt nok styringsredskap for dette:

- Miljøkvalitetsnormen må sikre at areal inngår som indikator i alle villreinområder som det skal utarbeides tilstandsanalyser for.
- Miljøkvalitetsnormen er i hovedsak reaktiv; dvs. at ei uheldig utvikling skal bøtes på først når skade er konstatert. Dette tar ikke hensyn til at ei uheldig utvikling på arealsida bare unntaksvis er økonomisk og politisk reversibel. For å ivareta villreinens leveområder er det avgjørende at fokuset framover i like stor grad rettes mot det *forebyggende* arbeidet. For å begrense antall tiltak i villreinens leveområder er det avgjørende at lokale arealforvaltningsmyndigheter, både kommunen og andre, fører en restriktiv arealpolitikk. Å bygge tillit mellom villreinforvaltninga og ulike aktører i arealforvaltninga (både innen grunneierregimet, plan- og bygningsloveregimet og naturmangfoldregimet) er ei oppgave som det må arbeides med kontinuerlig og systematisk. Vi ser ikke at et forebyggende arbeid på arealsida kan innpasses i miljøkvalitetsnormen for villrein, slik den nå er bygd opp. Det er imidlertid viktig at nasjonale myndigheter i ressursprioriteringene ikke glemmer det forebyggende og lokale arbeidet som er helt avgjørende for å ivareta villreinens leveområder.
- Den foreslåtte arealindikatoren skal ta utgangspunkt i villreinens arealbruk de siste femti år. Det vil være betydelig usikkerhet knyttet til å fastsette grenser for funksjonsområdene. Kvalitative vurderinger ut fra gjeldende kunnskapsgrunnlag bør derfor vurderes som et alternativ til kvantitative vurderinger for indikatoren. Dersom arbeidet forankres i ekspertgruppa vil en sikre like vurderinger på tvers av områdene. Tildeling av tiltaksmidler vil skje på departementsnivå etter en politisk vurdering. Gode kvalitative beskrivelser av arealutfordringene vil da kunne ha vel så stort gjennomslag som kvantitative beregninger.

Med bakgrunn i villreinens utsatte situasjon, Norges internasjonale ansvar, og behov for økt robusthet i tiden som kommer, vurderes det at målet i artikkel 3 bør styrkes. Ordlyden «*Målet er at god kvalitet for det enkelte villreinområde opprettholdes eller nås snarest mulig*» bør innføres. Dette bør minimum gjelde for de nasjonale villreinområdene, og de Europeiske villreinregionene

Innføringen av en miljøkvalitetsnorm må resultere i konkrete tiltak i villreinområdene, ikke «bare» kunnskapsinnhenting. Det bør derfor fastsettes tidsrammer for når eventuelle tiltaksplaner skal være ferdige.

Det bør vurderes om tilstandsvurderinger skal skje hvert fjerde, ikke som foreslått hvert femte år. Ved å presentere tilstandsvurderinger tidlig i funksjonsperioden for politiske utvalg som kommunestyre, fylkesting, nasjonalparkstyret og villreinnemnder, vil tilstandsvurderingene få en viktig funksjon også ved å skape politisk oppmerksomhet om villreintutfordringene.

Det må utarbeides klarere føringer for hvordan lokale ressurspersoner skal involveres i ulike faser av arbeidet med en miljøkvalitetsnorm. Det nasjonale overvåkingsprogrammet for hjortevilt og forskningsprosjekter i regi av Norsk institutt for naturforskning har så langt vært sett som ei støtte for rettighetshavernes forvaltning. Det er derfor uheldig om kvalitetsnormen blir oppfatta som ei sentralisering og «degradering» av lokal forvaltning.

Villreinnemnda for Forollhogna ser ut fra hovedrapporten at området vil komme godt ut de fleste målepunkt. De lokale bekymringene om synkende vekter gir ikke utslag på trafikklyset. Innføring av kvalitetsnormen må ikke rose situasjonen i Forollhogna, som opplever de samme trendene med synkende vekter og innskrenka områdebruk som de andre nasjonale villreinområdene. Overvåkingsprogrammet må beholde fokuset på Forollhogna og gjerne styrke innsatsen før indikatorene slå ut på trafikklyset.

Nemndas vurdering

Nemnda ser med bekymring på utvikling i slaktevekter og begrensa effekt av forsøket på å ta ut små kalver, men er usikre på hva slags virkemidler vi har for å påvirke rettighetshaverne- og jegeres uttak. Foreløpig er informasjon og dialog eneste verktøy mot jegerne.

Nemndas vedtak

Nemnda støtter sekretariatets framlegg, og viser spesielt til forslaget om 4-årssykluser for evaluering av områdene.